

GELECEĞİ PAYLAŞMAK

Türkiye'de Sosyal Uyum için Fırsatlar

Princeton Üniversitesi Kamu ve Uluslararası İlişkiler Fakültesi
Şubat 2023

İÇİNDEKİLER

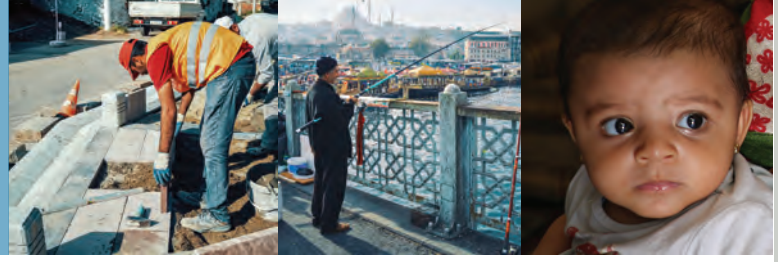

PHOTO: EU/CHO/Caroline Gluck

Yönetici Özeti	2
Önsöz	4
Teşekkür	
Kuruluşların Listesi	
Mevcut Durum	6
Yapısal Engeller	8
Finansman mekanizmaları uzun vadeli planlamayı sınırlıyor	10
Geçici koruma göçmenler arasındaki belirsizlik hissini artırıyor	10
Yer bazlı kayıt Suriyelilerin hareketliliğini şekillendiriyor	10
Eksik veriler kritik karar alma süreçlerini zorlaştırıyor	11
Yanlış bilgilendirme toplumsal gerilimleri artırıyor	11
Eylem Fırsatları	12
Her yaştan Suriyelinin topluma katılma ve katkıda bulunma becerilerinin güçlendirilmesi	14
Eğitim	15
İstihdam	19
Dil	23
Karşılıklı anlayışa dayalı ve anlamlı Suriyeli-Türk etkileşiminin teşvik edilmesi	26
Hükümet	27
Sivil Toplum	29
Bireyler	31
Medya	33
Sonuç	34
Çalıştay Ekibimiz	36
Notlar	38
Kaynaklar	39

Kısaltmalar

AKDEM

Zeytinburnu Aile Kadın Destekleme ve Engelliler Merkezi

SGDD

Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği

EŞNT

Eğitim için Şartlı Nakit Transferi

AB

Avrupa Birliği

MUDEM

Mülteci Destek Derneği

STK

Sivil Toplum Kuruluşu

İGİM

İl Göç İdaresi Müdürlüğü

GİB

Göç İdaresi Başkanlığı

OKD

Okula Kayıt Desteği

SUYE

Sosyal Uyum ve Yaşam Eğitimi

UNHCR

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

UNICEF

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

YÖNETİCİ ÖZETİ

Suriye'deki çatışma milyonlarca insanı yerinden etti. Türkiye, 3,6 milyon ile dünyada en fazla yerinden edilmiş Suriyeliye ev sahipliği yapan ülkedir. Birçok Suriyeli on yılı aşkın bir süredir Türkiye'de bulunmaktadır. Bu süre zarfında Türk hükümeti ve sivil toplum, temel koruma ve hizmetleri sağlamak için önemli çaba ve kaynak ayırmıştır. Odak noktası yavaş yavaş sosyal uyuma doğru kaymaktadır. Bu rapor, Türkiye'deki Suriyelilerin sosyal uyumunu kolaylaştırmak için öneriler sunmayı amaçlamaktadır.

Türkiye'de yaşayan yerinden edilmiş kişilerin büyük çoğunluğunu Suriyelilerin oluşturduğu göz önünde bulundurularak, raporumuz ve tavsiyelerimiz ağırlıklı olarak Suriyeli nüfusa odaklanacaktır. Ancak, Türkiye'nin aynı zamanda yüz binlerce Afganistan, Irak ve İran vatandaşına da ev sahipliği yaptığının ve bu tavsiyelerin birçoğunun bu gruplar için de geçerli olabileceğinin altını çiziyoruz.

Sosyal uyumu, Suriyelilerin sosyal hayatın tüm alanlarına eşit katılımına doğru bir ilerleme olarak tanımlıyoruz. Bu ilerleme, bir alandaki kazanımların diğer alanlardaki kazanımları desteklediği bütüncül bir yaklaşım gerektirmektedir. Örneğin, eğitime yapılan yatırımlar işgücü piyasasına giriş ve dil öğrenimini kolaylaştırır, bu da toplumsal katılımı hızlandırır.

Raporun ilk bölümü olan *Yapısal Engeller*, Türkiye'de sosyal uyumun önündeki finansman, yasal statü ve yanlış bilgilendirme gibi sistemik darboğazları inceleyecektir.

Yasal statü, Suriyelilerin geleceklerini planlayabilmeleri için büyük önem taşımaktadır. Türkiye, Suriyelilere geçici koruma statüsü ve diğer gruplara uluslararası koruma statüsü veren kapsamlı bir kayıt süreci uygulamaktadır. Bu süreç, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimi sağlamakta, ancak Suriyelileri kayıtlı oldukları ille sınırlandırmaktadır.

Eylem Fırsatları bölümü, Suriyelilerin vasıflarını geliştirme ve Türk toplumunda olumlu sosyal etkileşim olanaklarını belirleyecektir.

Suriyelilerin vasıflarını güçlendirmeye yönelik yatırımların devam etmesi, topluma katılımları açısından kritik önem taşımaktadır. Çocuklar için en önemli faktör eğitimidir, ancak şu anda okul çağındaki Suriyeli çocukların sadece üçte ikisi okula devam etmektedir. Yetişkinler için ise mesleğe özel dil eğitimi, beceri kazandırma ve iş eşleştirme gibi iş temelli programlar topluma entegrasyonlarını geliştirebilir. Türkçe edinimi tüm Suriyeliler için kritik öneme sahip olmakla birlikte, yetişkinlerin bu eğitime erişimi özellikle zordur.

Suriyeliler ve Türk halkı arasında hem kamusal hem de özel alanda anlamlı ve olumlu etkileşim, sosyal uyumun önemli bir yapı taşıdır. Başlangıçtaki bürokratik süreçlerin kolaylaştırılması ve Suriyelilerin oluşturduğu örgütlerle işbirliğine öncelik verilmesi hizmet sunumunu güçlendirecektir. Türklerin ve Suriyelilerin ortak hedefler doğrultusunda bir araya gelmeleri için fırsatlar sağlanması ve yanlış bilgilendirme karşıtı programların yaygınlaştırılması, Suriyeli ve Türk toplumları arasında birliktelik duygusunu ayrıca güçlendirebilir.

Sosyal uyum çok geniş bir konudur. Burada bahsi geçen konuların hiçbirini kapsamlı bir şekilde ele aldığımızı iddia etmiyoruz. Bu önerileri sunarken amacımız, merkezi hükümet, belediyeler ve sivil toplum tarafından uygulanan mevcut programları vurgulamak; bu programların yaygınlaştırılması veya etkinliklerinin artırılmasının önündeki engelleri belirlemek ve farklı ülkelerden Türkiye'deki faaliyetlere yol gösterebilecek örnekler sunmaktır.

ÖNSÖZ

Teşekkür

Ayşegül Yalçın Eriş'e ve çalıştayımız sırasında bize destek olan diğer pek çok kişiye derin şükranlarımızı sunarız. Bize cömertçe zamanlarını ayıran ve çok değerli görüşler sunan sivil toplum üyelerine, hükümet yetkililerine ve araştırmacılara teşekkür ederiz.

Ayrıca Dekan Amaney Jamal, Dekan Yardımcısı Karen McGuinness ve Princeton Üniversitesi Kamu ve Uluslararası İlişkiler Fakültesi'nin bu çalıştayın gerçekleştirilmesine yardımcı olan diğer öğretim üyeleri ve çalışanlarına da müteşekkirimiz. Danışmanımız Profesör Filiz Garip'e özellikle teşekkür ederiz. Dönem boyunca rehberliği, becerisi ve nezaketi olağanüstüydü.

Bu rapor, Princeton Üniversitesi Kamu ve Uluslararası İlişkiler Fakültesi'nin Kamu Yönetimi Yüksek Lisans programının bir parçası olarak düzenlenen bir politika çalıştayının sonucudur. Profesör Filiz Garip'in danışmanlığını yaptığı on yüksek lisans öğrencisi tarafından hazırlanmıştır. Raporun içeriği, Türkiye'deki Suriyelileri destekleyen başlıca sivil toplum kuruluşu olan Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği'ne (SGDD) sunulmuştur.

Bu konudaki önceki raporlar,¹ sosyal uyuma katkıda bulunan çeşitli faktörlerin yanı sıra bunların sosyal programlara dahil edilmesine dair ilkeleri ana hatlarıyla ortaya koymuştur. Raporumuz bu çabaların üzerine inşa edilmiştir; akademik literatürden, dünyanın farklı bölgelerinden örnek vakalardan ve Türkiye'deki çeşitli sosyal programların yerinde gözlemlerinden elde edilen bilgileri bir araya getirmektedir.

Bu raporda yer alan bilgi ve tavsiyeler, bir akademik yarıyıl boyunca yapılan araştırmaları ve üç ilde (İstanbul, Ankara ve Eskişehir) bir haftalık saha çalışmasını yansıtmaktadır. Saha çalışması, farklı girişimlere yapılan ziyaretleri ve sivil toplum üyeleri, hükümet yetkilileri ve araştırmacılarla yapılan görüşmeleri içermiştir. Bazı önerilerimiz, (sonda isimlerini listelediğimiz) görüştüğümüz kişilerden esinlenerek oluşturulmuştur, ancak raporda doğrudan herhangi bir atıfta bulunulmamaktadır. Rapor kolektif bir çabanın ürünüdür; içeriği herhangi bir yazarın, danışmanın, Princeton Üniversitesi'nin veya çalıştay kapsamında görüşülen herhangi bir kişi veya kuruluşun görüşleriyle örtüşmeyebilir.

Kurumlar Listesi

Türkiye'deki saha çalışmamız sırasında aşağıdaki kurumlarla görüştük:

Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD)
İstanbul İl Göç İdaresi Müdürlüğü (İGİM)
Zeytinburnu Aile Kadın Destekleme ve Engelliler Merkezi (AKDEM)
Joan Technology Inc.

Mülteci Destek Derneği (MUDEM)
Eskişehir Büyükşehir Belediyesi
Eskişehir İl Göç İdaresi Müdürlüğü
Göç İdaresi Başkanlığı (GİB)
Esenyurt Belediyesi

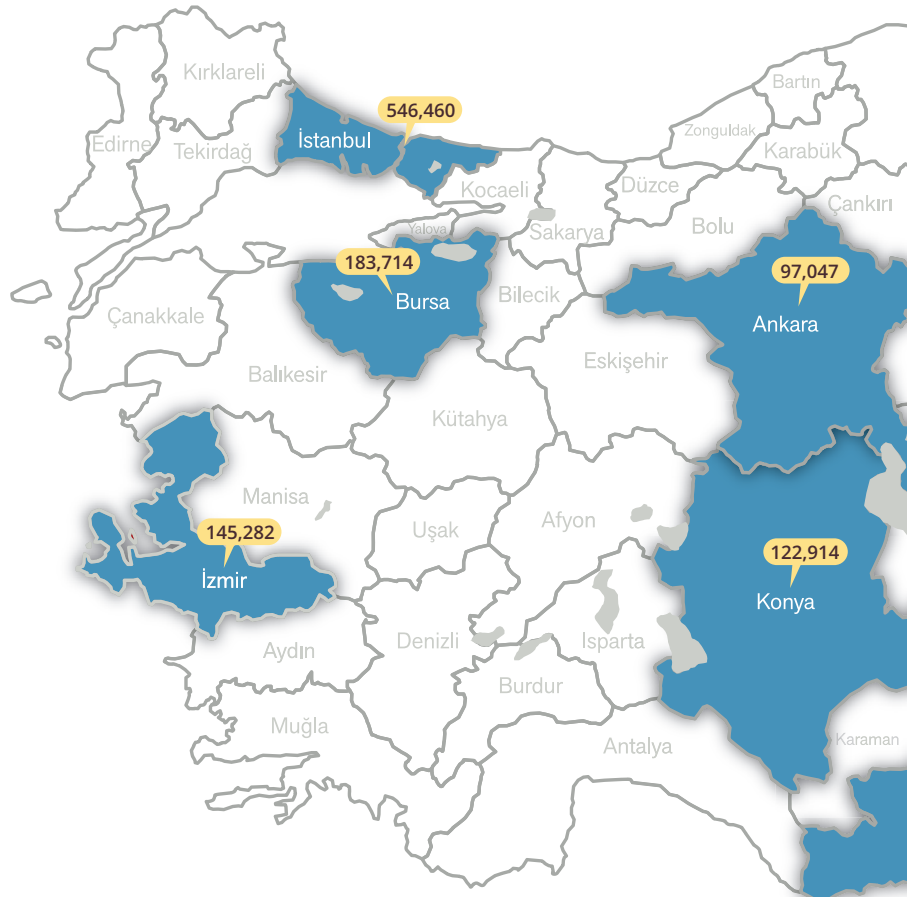
MEVCUT DURUM

Türkiye, koruma arayan bireylere kapılarını açmıştır.

Türkiye, kurulduğu 1923 yılından 2019 yılına kadar 6,5 milyondan fazla korunmaya muhtaç insana kucak açmıştır.² Şu anda dünyada zorla yerinden edilmiş en büyük nüfusa ev sahipliği yapmaktadır (ülkeler arası karşılaştırma için Şekil 1'e bakınız).³

2012 yılından itibaren ülkelerindeki çatışma ve şiddet ortamından kaçan Suriyeli bireyler ve aileler Türkiye'ye gelmeye başlamışlardır. On yılın ardından Türkiye, 3,6 milyon Suriyeliye ve farklı ülkelere gelen 300.000'den fazla kişiye ev sahipliği yapmaktadır – bu da Türkiye'de yaşayanların yaklaşık 20'de 1'inin koruma altında olduğu anlamına gelir.⁴

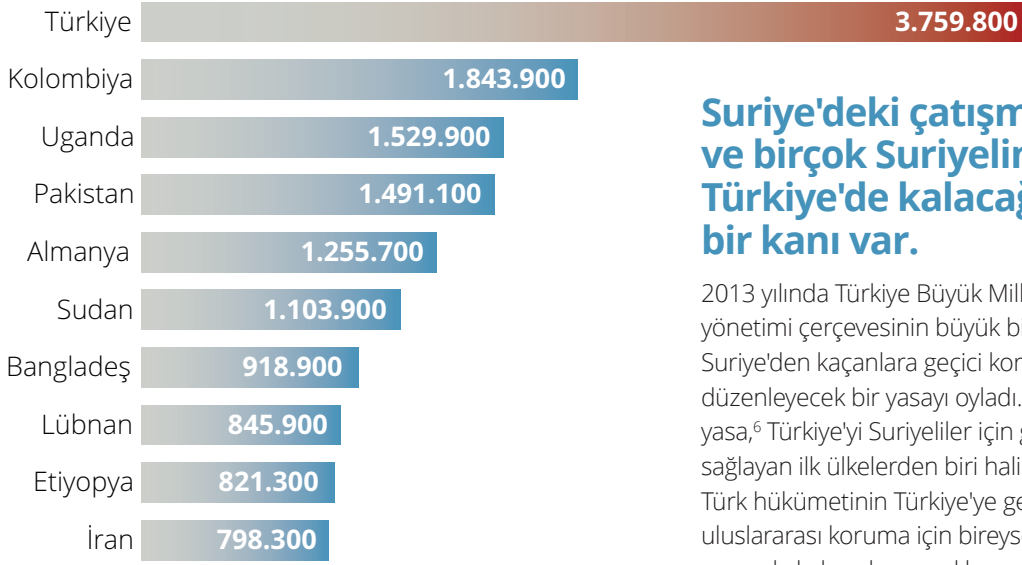
Bunlar çarpıcı rakamlar. Böylesine büyük bir göçü entegre etmenin zorluğu, zaten sosyo-ekonomik ve siyasi bölünmüşlikle mücadele eden bir ülkede gerilimleri daha da artırmaktadır. Milyonlarca ilave insan için altyapı, eğitim, barınma ve istihdam gibi hizmetlerin sağlanması muazzam bir zorluk olmaya devam etmektedir. Türk hükümetinin başlıca görevlerinden biri, yalnızca geçici koruma altındaki Suriyelilerin* artan nüfusunun değil, aynı zamanda ülke genelinde hem kentsel hem de kırsal alanlarda Suriyelilere ev sahipliği yapan Türk toplumunun yaşamlarını ve geçim kaynaklarını iyileştirmek olmuştur.

* Bu raporda, kısa olması açısından, "geçici koruma altındaki Suriyeliler" için "Suriyeliler" ifadesini kullanacağız.

** Türkiye'nin Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (2013) tarafından tanımlanan parametreler ve Türkiye'nin 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Ek Protokolü'nü imzalamasının hükümleri uyarınca, mülteci statüsü coğrafi olarak Avrupa vatandaşlarıyla sınırlıdır; bu nedenle bu raporda "mülteci" terimini kullanmıyoruz. Ayrıca, bunu takip eden 2014 tarihli Geçici Koruma Yönetmeliği'nin geçici koruma altındaki kişilerin kayıt altına alınmasına ilişkin kuralları belirlediğini ve bu kişilerin hak ve yetkilerini netleştirdiğini de unutmamak gerekir. (Kaynak: Ineli-Ciger, "Implications of the New Turkish Law on Foreigners and International Protection and Regulation No. 29153.")

Şekil 1: 2021 sonu itibarıyla ev sahibi ülkeye göre sınır aşırı yerinden edilen kişiler *Kaynak: UNHCR⁵*

Suriye'deki çatışma devam ediyor ve birçok Suriyelinin uzun vadede Türkiye'de kalacağına dair artan bir kanı var.

2013 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi, Türkiye'nin göç yönetimi çerçevesinin büyük bir bölümünü oluşturacak ve Suriye'den kaçanlara geçici koruma statüsü verilmesini düzenleyecek bir yasayı oyladı.** Oybirligiyle kabul edilen yasa,⁶ Türkiye'yi Suriyeliler için geçici koruma statüsü sağlayan ilk ülkelerden biri haline getirdi.⁷ Bu koruma biçimi, Türk hükümetinin Türkiye'ye gelen tüm Suriyelilere, uluslararası koruma için bireysel talepleri karara bağlamak zorunda kalmadan yasal koruma sağlamasına olanak tanımaktadır. Yasa daha sonra Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) tarafından insan hakları ve insani ilkeleri içermesi nedeniyle övgü almıştır.⁸

Türkiye'deki Suriyelilerin çoğu halihazırda geçici koruma statüsü altındadır.

Türk hükümeti, Avrupa Birliği'nden (AB) aldığı fon desteğiyle göç krizine geniş kapsamlı bir müdahale gerçekleştirmiştir. Bu rapor, bu müdahalenin üzerine inşa edilebilecek fırsatları belirleyecektir.

Harita 1: Türkiye'de geçici koruma statüsündeki Suriyeliler, başlıca on il (Aralık 2022 itibarıyla) *Kaynak: Göç İdaresi Başkanlığı⁹*

YAPISAL ENGELLER

Bu bölümde, Türkiye'nin mevcut göç politikaları ve bunun altında yatan finansman mekanizmalarının beraberinde getirdiği sosyal uyumun önündeki yapısal kısıtlamalar vurgulanmaktadır. Raporumuzda yer alan tavsiyeler, mevcut yasal ve düzenleyici çerçeve içerisinde uygulanmak üzere hazırlanmıştır. Bununla birlikte, uzun vadeli sosyal uyum faaliyetlerinin bu sistemde reform gerektirebileceği kanaatindeyiz.

Finansman mekanizmaları uzun vadeli planlamayı sınırlıyor.

Türk hükümetinin, STK'ların ve Suriyeli vatandaşların sosyal uyuma yönelik hedeflere ulaşabilmeleri için acil durum hizmetlerinin ötesinde, bireylerin farklı ihtiyaçlarına cevap verebilecek sistemlerin inşasına yönelik uzun vadeli bir planlama yapılması gerekmektedir.

Uluslararası fonlar bu müdahalede önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin, 2016-2019 finansman döngüsü boyunca Avrupa Birliği, 1,5 milyon kişiye ulaşan Acil Sosyal Güvenlik Ağı programının finansmanı da dahil olmak üzere Türkiye'deki Suriyelilere destek olmak üzere 2,4 milyar Avro insani yardım fonu ayırmıştır.¹⁰ Ancak, **özellikle ikili ve çok taraflı AB fon döngülerinin kısa vadeli olması, ulusal aktörlerin sosyal uyum odaklı programlamayı iki veya üç yıllık bir zaman ufkunun ötesinde planlama yetilerini kısıtlamaktadır.**

Türkiye'deki Suriyeliler için sağlanan çok taraflı fonların çoğunun sınırlı bir vadeye sahip olması bir belirsizlik ortamı yaratmaktadır. Bunun sonucunda hükümet, birçok sosyal hizmetin dayandığı fonun sona ermesi halinde daha büyük mali sorumluluklar üstlenme ihtimaline karşı plan yapmak zorunda kalmaktadır. Özellikle, ilk dönemde gönderilen fonların vadeleri dolarken, ve AB kendi göç yönetimi çerçevelerini bağımsız olarak yeniden değerlendirirken, geleceğe dair finansman belirsizlikleri göç yönetimi üzerinde önemli bir sınırlama oluşturmaktadır.¹¹

Geçici koruma Suriyeliler arasındaki belirsizlik hissini artırıyor.

Korumanın geçici niteliği, Suriyelilere "liminal yasallık" ya da "arada kalmışlık"* duygusu dayattığı için Türkiye'ye uzun vadeli uyum sağlama imkanını kısıtlamaktadır. Suriyeliler, öngörülemez bir geri dönüş ihtimali ile Türkiye'ye tam entegrasyon arasında bir belirsizlik içinde yaşamaktadırlar.¹²

**Liminalite, Arnold Van Gennep tarafından ortaya atılan ve daha sonra Victor Turner tarafından geliştirilen, sosyal aidiyet ve kültürel normların birbirinden farklı olan grupların ilişkilerini detaylandıran bir kavramdır. (Kaynak: Hajati, 'An Exploration of the Dual Liminal Space'.)*

***Bu, ülke çapında Göçmen Sağlığı Merkezlerinde Suriyelilere sunulan sağlık hizmetlerini kapsamamaktadır.*

Bu güvensizlik hissi, Suriye'deki savaşa ilişkin

belirsizlikle daha da artıyor; bu da bireylerin Türkiye'de ne kadar kalacaklarını kestiremeyecekleri anlamına geliyor. Örneğin, birçok Suriyeli, Türkiye'de kalış sürelerinin kısa olacağını düşündükleri için Türkçe öğrenmeyi ertelemiş olabilirler. Bu şekilde, geçici statü ve Türkiye'deki Suriyelilerin geleceğine ilişkin belirsizlik, uzun vadeli planlara yatırım yapma kabiliyetlerini kısıtlayarak sosyal uyumu teşvik etme çabalarına ters düşmektedir.

Bu liminal yasallık hissi, Türkiye'de doğmuş ve/veya büyümüş ancak Türk vatandaşı olmayan Suriyeli çocuk ve genç nesil arasında daha da fazla hissedilmektedir. Mevcut yasal çerçeve, bu bireylerin birçoğunu gelecekte vatansız kalma riskiyle karşı karşıya bırakarak geçici korumanın belirsizliğini ve güvensizliğini derinleştirmektedir.

Yer temelli kayıt sistemi göçmen hareketliliğini şekillendiriyor.

Türkiye'nin göç politikaları kapsamında, kayıt olduktan sonra Suriyelilerin sosyal hizmetlere erişebilmeleri için belirlenen bir ilde ikamet etmeleri gerekmektedir. Bu tür bir yere dayalı kayıt sistemi, Türkiye'nin daha önce görülmemiş sayıda geçici koruma talep eden kişiyi kabul etme, işleme koyma ve onlara hizmet sunma başarısının önemli bir parçası olmuştur. Yer bazlı kaydın faydaları arasında aşağıdakiler yer almaktadır:

- **Hizmet sunumu:** Türk hükümeti ve yerel belediyeler kaynakları daha iyi planlayabilir ve dağıtabilir.
- **Risk azaltma:** Yer bazlı kayıt, yerel hükümet yetkililerinin ve hizmet sağlayıcıların belirli bir ilde kayıtlı bireyleri daha yakından takip etmesine ve insan kaçakçılığı ve diğer insan hakları ihlalleri riskini azaltmasına olanak tanır.

Bu faydalara rağmen, özellikle İstanbul gibi birçok büyük şehir merkezinin yeni kayıtlara kapalı olması nedeniyle, yer temelli kayıt, geçici koruma sahiplerinin hareket kabiliyetlerini ve özerkliklerini kısıtlayarak onlar için zorluklar da ortaya çıkarabilmektedir.

Yaklaşık 1,2 milyon Suriyelinin (%38,9) yetkililer tarafından ilk kayıt altına alındıkları illerin dışındaki illerde yaşadığı tahmin edilmektedir.¹³ Bunun nedeni, Suriyelilerin genellikle istihdam olanaklarının geniş olduğu, yerel nüfus içinde çeşitliliğin bulunduğu ve akrabalarının ve kendi etnik veya dini topluluklarının üyelerinin yakınında yaşama olasılığının daha yüksek olduğu kentsel ve karma ortamlarda yaşamayı tercih etmeleridir.

Bu durum, Suriyelilerin hizmetlere erişim ile kayıtlı oldukları ilin dışındaki daha iyi sosyo-ekonomik koşullar arasında seçim yapmak zorunda kaldıkları sürekli bir sarmala yol açmaktadır.** Pek çok kişi, farklı ile giderek elde edilecek ekonomik faydaların, kamu hizmetlerine erişimi kaybetmenin maliyetinden daha ağır bastığı sonucuna varmaktadır.

Kayıtlı oldukları illerin dışında yaşayan Suriyeliler, Türkçe öğrenmek, Suriyeli ve Türkiyeli topluluklar arasında etkileşimi artırmak ve Türkiye'de yeni bir hayat kurmak için gerekli olan **kayıtlı işgücü sektöründen ve okullardan da kopmuş olmaktadır.**

- **Kayıtlı istihdam:** Geçici koruma rejimi kapsamındaki Suriyeliler yalnızca ilk kayıt oldukları ilde çalışabilmektedir. Buldukları ilden ayrılmaları halinde, kayıtlı işgücü piyasasına girmeleri otomatik olarak engellenmektedir. Suriyelilerin kayıtlı iş piyasalarından dışlanması, tahminen %45'inin yoksulluk sınırının altında yaşamasına yol açmıştır.¹⁴ Bunun uzun vadeli etkisi, özellikle de artan küreselleşme ve işin dijitalleşmesi bağlamında, tersine çevrilmesi birkaç nesil alabilecek derin bir eşitsizliktir.
- **Eğitim:** Kayıt politikası, ya çocukların kayıtlı oldukları il dışındaki okullara gitmelerini engelleyerek ya da ailelerin çocuklarını çalışmaya göndermelerine neden olabilecek ekonomik koşulları daha da kötüleştirerek eğitime erişimi engellemektedir. Suriyeli çocukların %36'sı şu anda okula gitmemektedir.¹⁵ Eğitimin, gençlere toplumlarında başarılı olmaları için gerekli sosyo-duygusal ve akademik becerileri kazandırmada oynadığı kritik rol göz önüne alındığında, Suriyeli çocukların okula kayıt oranlarının düşük olması, genç nesillerin sosyal uyumunu destekleme çabaları üzerinde giderek artan bir kısıtlama oluşturacaktır.

Eksik veriler kritik karar alma süreçlerini zorlaştırıyor.

Bu yer temelli politikalar nedeniyle, birçok Suriyeli resmi olarak kayıtlı olmadıkları illerde yaşamaktadır. Belediyeler ve STK'lar, illerinde gerçekte kaç Suriyelinin yaşadığını bilmediğinden ve dolayısıyla kamu hizmetlerine olan ihtiyaçlarını doğru bir şekilde değerlendiremediğinden, planlama zorlaşmaktadır. Sonuç olarak, Suriyeli nüfusa ilişkin eksik olan veriler, kritik idari karar alma süreçlerini çarpıtmakta ve iyi niyetli politikaların yetersiz ya da Suriyelilerin ihtiyaçlarını temsil etmez nitelikte olmasına yol açmaktadır. Görüşmelerimiz, bu durumun belediyeler ve kuruluşlar üzerinde, ihtiyaçların nerede ve hangi ölçekte karşılanmadığını belirlemek için gayri resmi ağları kullanmaları yönünde ek bir baskı oluşturduğunu da ortaya koymuştur.

Yanlış bilgilendirme toplumsal gerilimleri artırıyor.

Son olarak, yanlış bilgilendirme ve Türk halkının Suriyelilere ilişkin algılarını etkileyen doğru bilinen yanlışlar nedeniyle ortaya çıkan toplumsal gerilimler, sosyal uyumun teşvik edilmesinin önünde önemli bir engel teşkil etmektedir. Bu rapor, doğru bilinen yanlışların etkisini azaltmak için bazı fırsat alanları önerecek olsa da, yanlış bilginin temel nedenlerini ele almanın bu analizin kapsamı dışında olduğunun farkındayız. Dolayısıyla bu konuyu, tavsiyelerimizin çerçevesini çizdiğimiz yapısal engellerin bir parçası olarak ele aldık.

Türkiye'deki masa başı araştırmamız ve saha çalışmamız, Suriyelilerin haklarına ilişkin yanlış algıların onlara yönelik düşmanlığı körüklediğini ortaya koymuştur. Bu zorluk, Türk hükümeti, sivil toplum ve STK'lar da dahil olmak üzere tüm paydaş görüşmelerinde vurgulanmıştır.

Analizimiz, yanlış bilginin iki farklı kanaldan toplumsal uyuma uzun vadeli engeller oluşturduğunu göstermektedir:

- **Yanlış bilgilendirme,** geleneksel medya ve Facebook ve WhatsApp gibi sosyal kanallar aracılığıyla **önyargılı ve yabancı düşmanı içeriklerin yayılması yoluyla Türk halkı ve Suriyeliler arasındaki kutuplaşmayı şiddetlendirmektedir.**¹⁶
- **Suriyelilere sunulan hizmetler ve fırsatlar** (eğitime veya kayıtlı işgücü piyasasına erişim dahil) **hakkında yanlış veya yanıltıcı bilgilerin yayılması, Suriyelilerin kendi haklarını öğrenmelerini ve bu hakları nasıl kullanacaklarını anlamalarını zorlaştırmaktadır.** Örneğin, okul kayıt ücretlerinin zorunlu olduğuna dair yanlış bilgi, ebeveynlerin çocuklarını kaydettirmelerini engelleyebilir ve dolayısıyla çocukların ücretsiz kamu eğitimine erişimini kesebilir.

EYLEM İÇİN FIRSATLAR

Bir önceki bölümde özetlenen yapısal engellerin daha uzun vadeli yatırımlar ve kararlar gerektirdiğinin farkındayız. Aşağıda, mevcut yasal, siyasi ve sosyal bağlamda başarılacağına inandığımız kısa ve orta vadeli önerilere odaklanıyoruz.

**HER YAŞTAN
SURIYELİNİN
TOPLUMA
KATILMA VE
KATKIDA
BULUNMA
BECERİLERİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ**

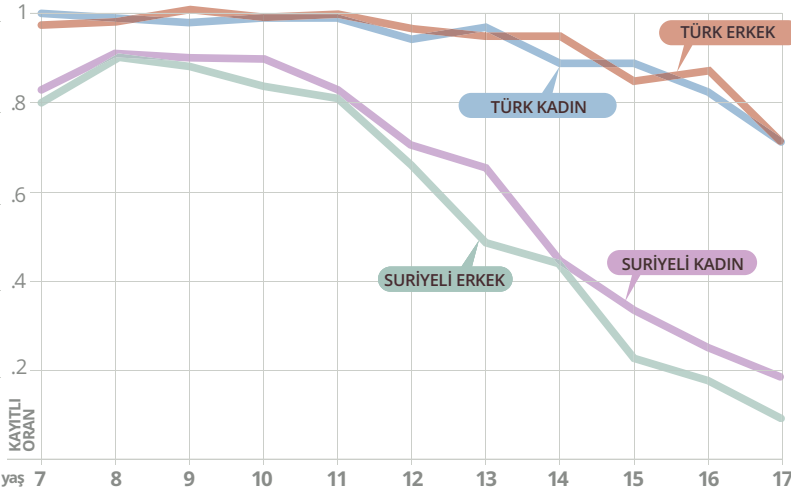
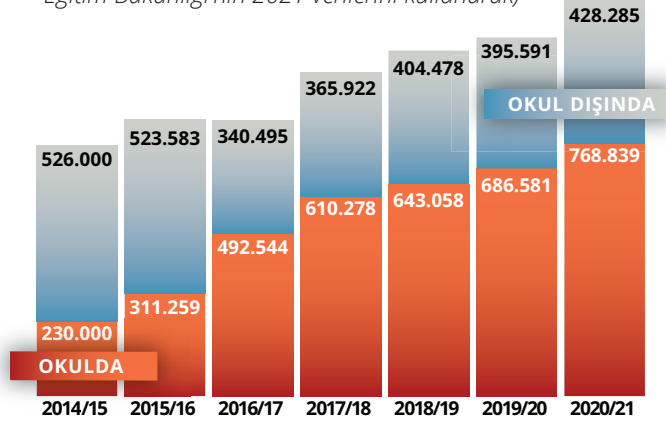

EĞİTİM

Çocukların okula gitme hakkının güvence altına alınması

Türk hükümeti geçici statüdeki Suriyelilere devlet okulu sistemine erişim hakkı tanımaktadır, ancak okul çağındaki Suriyeli çocukların yalnızca %64'ü halihazırda okula kayıtlıdır.¹⁷ Bu oran 2014'teki %30'luk orana kıyasla büyük bir iyileşme göstermiştir, ancak üçte biri hâlâ okula gitmeyen Suriyeli çocuklar çocuk işçiliği, sosyal izolasyon ve yapısal yoksulluk karşısında savunmasız kalmaya devam etmektedir (tarihsel eğilim için bkz. Şekil 2).

Şekil 2: Okullarda ve okul dışındaki Suriyeli öğrenci sayısı
Kaynak: Kırdar, Koç, and Dayıoğlu (Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2021 verilerini kullanarak)¹⁸

Şekil 3: Yaşa göre okula kayıtlı Türk ve Suriyeli çocukların oranı
Kaynak: Kırdar, Koç, and Dayıoğlu (Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2021 verilerini kullanarak)¹⁹

SGDD ile yaptığımız görüşmelerde Türkiye'de kayıt ve okulaşma konusunda aşağıdaki zorlukların altı çizilmiştir:

- Kısıtlayıcı okul kayıt politikaları
- Önyargı ve akran zorbalığı
- Dil engelleri
- Çocuk işçiliği ve mali güvensizlik
- Zayıf ebeveyn desteği

Maddi sorunlar nedeniyle, Şekil 3'te gösterildiği gibi, okula kayıtlı Suriyeli çocukların oranı on iki yaşından itibaren önemli ölçüde düşmektedir. Erkek çocukların okulu bırakmaları işgücü piyasasına girişleriyle aynı döneme denk gelirken, kız çocukların okulu bırakmaları çoğunlukla evlenmeden hemen önce gerçekleşmektedir.²⁰

Eğitim olmadan, Türk ve Suriyeli öğrenciler arasında halihazırda var olan akademik farklar daha da açılacak ve yapısal yoksulluk daha da derinleşecektir.

Bu zorluklar karşısında SGDD'nin, UNICEF ve AB ile ortaklaşa yürüttüğü, okul malzemeleri ve danışmanlık sağlayarak ve aileleri çocuklarının eğitim hakları konusunda bilgilendirerek okula kayıt oranını artırmayı amaçlayan Okula Kayıt Desteği (OKD) programı ile önemli bir başarı elde ettiğini görüyoruz. SGDD, Ekim 2019'dan Eylül 2022'ye kadar 118.000'den fazla okula gitmeyen çocuğu tespit etmiş, 106.000'den fazlasına rehberlik danışmanlığı sağlamış ve 60.000'den fazla çocuğu başarılı bir şekilde okula kaydetmiştir.

PHOTO: EU/ECHO/Abdurrahman Antakyalı

PHOTO: Ariei Rubini/UNDP

EĞİTİM

AŞAĞIDAKİ EYLEMLER İÇİN BİR FIRSAT GÖRÜYORUZ:

Şartlı nakit transferi programlarında sosyal yardım ekipleri için finansmanın artırılması

Türk hükümeti halihazırda, iki ayda bir nakit transferi ve ev ziyaretleri yoluyla okula devamı teşvik eden Eğitim için Şartlı Nakit Transferi (EŞNT) programını uygulamaktadır. Program, 2020 itibarıyla okula kayıtlı Suriyeli ve diğer yerinden edilmiş çocukların %89'una ulaşmış ve EŞNT alan çocuklar arasında okula devam oranlarının daha yüksek olmasını sağlamıştır.²¹

EŞNT, özellikle ailelerinin mali sıkıntıları nedeniyle okula gitmeyen 10-18 yaş arası ergenler olmak üzere, hassas durumdaki öğrencilerin hedeflenmesine yardımcı olmaktadır. Program ayrıca ev ziyaretleri yoluyla okula devamin önündeki engeller ve ayrımcılık gibi finansal olmayan sorunların aşılmasına da odaklanmaktadır.

EŞNT sosyal yardım ekipleri, ailelerin çocuklarını okula göndermelerinin önündeki farklı ve genellikle göz ardı edilen engelleri tespit etmek ve aşmak için kritik önem taşıyan bu ziyaretleri gerçekleştirmektedir. Ancak bu ekipler büyük ölçüde yetersiz personele ve yetersiz finansmana sahiptir.²² Bu sosyal yardım ekiplerinin güçlendirilmesinin, aksi takdirde göz ardı edilebilecek hassas durumdaki öğrencileri tespit etmeye yarayacağına inanıyoruz.

"Birbirimizi Anlıyoruz" programı aracılığıyla sosyo-duygusal beceri eğitiminin tüm okul seviyelerine yaygınlaştırılması

"Birbirimizi Anlıyoruz", Türkiye'de Suriyeli çocukların yoğun olarak bulunduğu devlet okullarındaki üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri arasında sosyal uyumu güçlendirmeyi amaçlayan bir ders dışı programdır.

Bir denemede, uygulanan müfredat 10 günlük bir süre içinde akran şiddeti olaylarını %65 oranında azaltmıştır.²³ Programa katılan Suriyeli çocukların bir Türk sınıf arkadaşıyla arkadaş olma olasılığı yüzde 7 puan artmıştır.²⁴ Programa katılan öğrenciler güven, karşılıklılık ve fedakârlık gibi sosyal açıdan daha olumlu davranışlar sergilemiştir.

Bu sonuçlar, STK'larla yaptığımız görüşmelerde de belirtildiği üzere, Suriyeli çocukların okullarda zorbalığa maruz kalma oranının yüksek olduğu göz önünde bulundurulduğunda özellikle önemlidir. Müfredat ayrıca Suriyeli çocukların Türkçe dil becerilerini de önemli ölçüde geliştirmiştir.* Bu çok önemli bir bulgudur çünkü okul ortamında sosyal uyumun artırılmasının dil edinimi üzerinde olumlu etkileri olabileceğini göstermektedir.

Şu anda bu program sadece üçüncü ve dördüncü sınıftaki öğrenciler için geçerlidir, ancak tüm sınıf seviyelerindeki öğrencilere ulaşacak şekilde genişletilebilir.

* Etki büyüklüğü 0,13 standart sapma olup %5 düzeyinde anlamlıdır. Eğitimde bu, yüksek etkili bir program olarak kabul edilir.

PHOTO: Lassi Kurkijarvi

İSTİHDAM

Kayıtlı işgücü fırsatlarına erişimin artırılması

Suriyeliler Türkiye ekonomisine çeşitli beceri ve deneyimlerle katkıda bulunmakta, ancak resmi çalışma izinlerinin yetersiz olması nedeniyle tam potansiyellerine ulaşamamaktadırlar.

2017 yılı itibarıyla Türkiye'de yaklaşık 941.000 Suriyeli çalışmaktadır. Bunların 860.000'den fazlası (%91,6) kayıt dışı olarak çalışmakta ve verimliliğin nispeten durgun olduğu sektörlerde düşük vasıflı pozisyonlarda yer almaktadır.²⁵ Suriyelilerin kayıtlı iş piyasalarından dışlanması, tahminen %45'inin yoksulluk sınırının altında yaşamasına yol açmıştır.²⁶

İSTİHDAM

AŞAĞIDAKİ EYLEMLER İÇİN BİR FIRSAT GÖRÜYORUZ:

İstihdam edilebilirliği artırmak için bir beceri envanteri çalışması başlatılması

Halihazırda Türkiye'de bulunan 3,6 milyon Suriyelinin çeşitliliği hem bir zorluk hem de bir fırsattır. Başlangıç noktası olarak, göçmenlerin resmi niteliklerini ve önceki mesleki deneyimlerinin değerlendirilerek sahip oldukları becerilerin tespit edilmesi gerekmektedir.

Bu envanter çalışması, Suriyelileri işe almayı düşünen işverenler için üç spesifik belirsizliği azaltabilir:

1. Ortak bir dil olmadan, işverenlerin göçmenlerin mesleki potansiyelini değerlendirmesi genellikle zordur.
2. Göçmenler çoğunlukla eğitim ve mesleki niteliklerini kanıtlayacak belgelerden yoksundur.
3. Göçmenlerin menşe ülkelerindeki iş ortamına ve eğitim sistemine aşina olmayan işverenler, genellikle göçmenlerin becerilerini hafife almaktadır.

Beceri değerlendirmesinin yaklaşık dört saat süren denetimli, bilgisayar tabanlı testler aracılığıyla yapıldığı Almanya'dakine benzer bir model aracılığıyla envanter çıkarılmasını öngörüyoruz.²⁷ Değerlendirme, katılımcılardan kendi mesleklerinde standart görevleri yerine getiren bireylerin videolarını izlemelerini ve hataları tespit etmelerini veya görevleri kronolojik olarak sıralamalarını istemektedir. Bilgisayar becerisi gerektirmemektedir.

Değerlendirme, resmi sertifikalar veya diplomalar olmasa bile belirli bir meslekteki bireysel yeterlilikleri göstermek için tasarlanmıştır. Sınav, Arapça da dahil olmak üzere bir dizi dilde sunulabilir ve düzinelerce mesleği kapsayabilir.

Yüksek vasıflı Suriyeliler için hızlı geçiş programı uygulanması

Yüksek vasıflı Suriyeliler, Türkiye'de lisans veya sertifika sahibi olmamalarının yanı sıra dil engelleri ve kalıplaşmış yargılar nedeniyle genellikle eksik istihdam edilmektedir. Bir Suriyelinin üniversite diplomasından elde ettiği getiri, bir Türk'ün elde ettiği getiriden beş kat daha azdır.²⁸ Yetersiz kullanılan bu yetenekleri tespit etmek ve istihdam etmek için muazzam bir fırsat bulunmaktadır.

Bu, arz veya talep odaklı bir model kullanabilen iş eşleştirme, beceri kazandırma ve işe alım programları aracılığıyla yapılabilir.

Arz odaklı model

Arz odaklı model, göçmen nüfus içindeki yetenekleri keşfetmeyi ve nitelikli bireyleri proaktif bir şekilde kayıtlı ekonomiye dahil etmeyi amaçlamaktadır. Örneğin, ABD merkezli kar amacı gütmeyen bir kuruluş olan Upwardly Global, işverenleri işe alım sürecinde desteklemekte ve onları en az lisans derecesine sahip mülteciler veya yerinden edilmiş kişilerle buluşturmaktadır.

ÖRNEK VAKA 1

İŞ EŞLEŞTİRME İÇİN MAKİNE ÖĞRENİMİ KULLANIMI

Yakın zamanda yapılan bir çalışma, mültecileri işverenlerle eşleştirmek ve entegrasyon sonuçlarını iyileştirmek için geçmiş verilerden gelecekteki sonuçları tahmin eden bir yapay zeka aracı olan makine öğrenimi algoritmasının etkinliğini ölçtü.³² Algoritma, mültecilerin özelliklerine (menşe ülke, dil becerileri, cinsiyet, yaş vb.) ilişkin girdi verilerine dayanıyordu.

Araştırmacılar, algoritmayı ABD ve İsviçre'den alınan geçmiş kayıt verileri üzerinde test ettiler ve yaklaşımlarının, mevcut atama uygulamalarına kıyasla mültecilerin istihdam sonuçlarında ortalama %40 ila %70 oranında kazanç sağladığını buldular.³³

Bu durum Türkiye'de nasıl uygulanabilir? Benzer bir algoritma, randomize kontrollü bir deneme tasarımı yoluyla Türkiye'de pilot olarak uygulanabilir. Bu pilot çalışmanın sonuçları daha sonra modeli daha fazla geliştirmek ve Türkiye bağlamında etkinliğini artırmak için kullanılabilir. Modelin önemli bir insan müdahalesi olmadan sürekli öğrenme yeteneği de onu uzun vadede oldukça sürdürülebilir bir araç haline getirmektedir.

Adaylar bir iş ilanı ile eşleştirilmeden önce danışmanlık ve beceri kazandırma programlarına katılmakta ve bir işe alım veri tabanına eklenmektedir.²⁹ Türkiye, halihazırda yeterince kullanılmayan Suriyeli yetenekleri keşfetmek ve diploma sahibi Suriyelileri karşılıklı fayda sağlayan istihdam pozisyonlarına bağlamak için benzer bir program uygulayabilir.

Talep odaklı model

Talep odaklı bir model, ulusal ekonomideki ihtiyaçları belirler ve göçmen işçilerin seçimini bu ihtiyaçları karşılayacak şekilde yeniden düzenler. İsveç İstihdam Bakanlığı, işgücü sıkıntısı çeken sektörlerde deneyim sahibi olan mültecilerin işgücü piyasasına entegrasyonunu hızlandırmak için "hızlı geçiş" girişimini kullanmaktadır.³⁰ Hızlı geçiş programı, öğretmenler ve doktorlar gibi lisanslı meslekler ile boyacılar ve inşaat işçileri gibi lisanssız meslekler de dahil olmak üzere yaklaşık 20 farklı meslek için entegrasyon sağlamaktadır.

Program, mültecilerin becerilerinin belirlenmesi ve doğrulanması ile başlamaktadır. Daha sonra, mülteciler kendi ana dillerinde meslekleri için bir köprü programına girerken aynı zamanda İsveççe dil derslerine kaydolurlar. Daha da önemlisi, bu sayede İsveççeyi akıcı bir şekilde konuşana kadar beklemek zorunda kalmadan çalışmaya devam edebilmektedirler. Bu yaklaşımın esnekliği, Suriyelilerin üçte birinden azının ileri düzeyde veya akıcı Türkçe bildiği Türkiye'de faydalı olabilir.³¹

İş eğitimi veya dil programları gibi daha pahalı müdahalelerin aksine, bir makine öğrenimi modeli uygun maliyetlidir ve mevcut kurumsal yapılar içinde hemen uygulanabilir. Algoritma ayrıca kişiselleştirilebilir: politika geliştiriciler modele hangi entegrasyon ölçütlerini, optimal kriterleri ve kısıtlamaları öğreteceklerini seçebilirler. Bu şekilde, algoritma değiştirilebilir ve tarafsız sonuçlar sağlamak için optimize edilebilir.

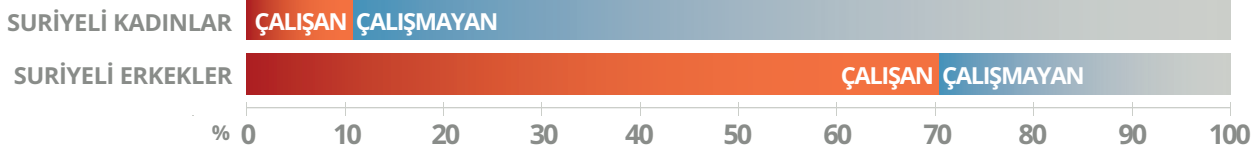
Son olarak, algoritma otonom olarak karar vermek yerine, nihai seçimi yapan bir insan karar vericiye — örneğin bir Türk vaka yöneticisine — bir grup öneri sunabilir.

PHOTO: EU/ECHO/Caroline Gluck

Şekil 4: 15-65 yaş arası Suriyelilerin cinsiyete göre istihdamı (2017 itibarıyla) Kaynak: Pinedo Caro ³⁶

Suriyelileri ilgili işverenlerle buluşturmak için mevcut iş eşleştirme platformlarının ve teknolojilerinin kullanılması

Mültecilerin istihdamına yönelik çevrimiçi platformlar, mültecileri veya diğer yerinden edilmiş kişileri ülke içinde (örneğin Almanya'daki Jobs4refugees) veya sınır ötesinde (örneğin Talent Beyond Boundaries) eşleştirmede başarılı bir şekilde test edilmiştir. Yer bazlı kayıt sistemi göz önüne alındığında, Suriyeliler şu anda iş aramada kayıtlı oldukları il ile sınırlıdır. Türkiye'deki iş eşleştirme platformları, illere göre filtrelemeye izin vermeli ve uzaktan istihdam fırsatlarını (yani dijital olarak tamamlanabilecek işleri) belirlemelidir.

İstihdam mentor programlarının uygulanması

Göçmenler genellikle istihdam için önemli olan sosyal sermaye ve ağlardan yoksundur. İstihdam desteğinin sağlanması için uygun maliyetli bir çözüm, mentorluk programlarıdır. Türkiye, Danimarka Toplumsal Cinsiyet, Eşitlik ve Etnisite Merkezi'nin mülteci ailelerden ve diğer göçmen gruplardan kadınları kendi topluluklarından mentorlarla buluşturan programına benzer bir model benimseyebilir. ³⁴

Bu programda, mentorlar göçmen veya Danimarka vatandaşları olabilir. Program, istihdam odaklıdır; mentorlar kariyer fırsatları ve açık iş pozisyonları hakkında tavsiyelerde bulunmanın yanı sıra başvuru sürecinde (örneğin, iş başvurusu yazma ve mülakatlara hazırlanma) destek sunmayı amaçlar.

15-65 yaş arasındaki Suriyeli kadınların sadece %11'inin gelir getirci bir işte çalıştığı, buna karşılık erkeklerde bu oranın %71 olduğu göz önünde bulundurulduğunda (bkz. Şekil 4), bu program daha fazla Suriyeli kadının kayıtlı işgücüne katılmasında özellikle etkili olabilir. ³⁵

DİL

Suriyeliler için Türkçe öğrenme fırsatlarının genişletilmesi

Paydaşlarla yaptığımız görüşmelerde, dilin sosyal ağlara, kamu kaynaklarına ve istihdam fırsatlarına erişimi mümkün kıldığı göz önünde bulundurulduğunda, Türkçe dili eksikliğinin sosyal uyumun önündeki önemli bir engel olduğu tekrar tekrar vurgulanmıştır.

Türk hükümeti, 2016 yılından bu yana tüm Suriyeli ve Türk öğrencileri aynı sınıflarda bir araya getirerek okul çağındaki Suriyeli çocuklar için dil öğrenimini kurumsallaştırmıştır. Bu girişim, Suriyeli çocukların Türkçe dilini öğrenmelerini desteklemek için özel uyum sınıflarını da içermektedir.

Ancak Suriyeli yetişkinlerin daha kapsamlı politikalara ihtiyacı var. Suriye krizinin üzerinden on yıldan fazla bir süre

DİL

AŞAĞIDAKİ EYLEMLER İÇİN BİR FIRSAT GÖRÜYORUZ:

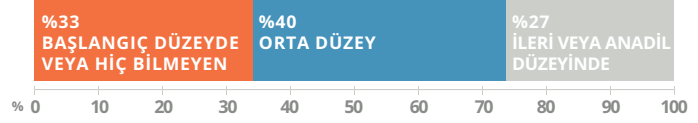
Suriyeli yetişkinler için Türkçe öğrenmenin kolaylaştırılması

Türkçe konuşmak, Suriyelilerin kayıtlı istihdama erişimi için en önemli faktör olarak görülmektedir. Ancak, birçok Türk yetişkin halihazırda kayıt dışı çalışmaktadır ve ikinci bir dil edinmek için gereken zaman ve kaynaklardan yoksundur.³⁹ Bu anlamda, Türkçe öğrenmenin Suriyeli yetişkinler için kolay hale getirilmesi gerekmektedir.

Temas kurulan kişilerle yapılan görüşmeler, Zeytinburnu Aile, Kadın ve Engelliler Destek Merkezi (AKDEM) ve Suriyelilere Destek Çalışanları Programı tarafından yürütülen dil kursları gibi hizmetlerin sağlanmasında bir dizi başarı elde edildiğini ortaya koymuştur.

Bununla birlikte, yetişkin dil eğitiminin etkili olabilmesi için Türkiye'deki Suriyeli işgücünü resmileştirmeye yönelik daha geniş bir işgücü piyasası stratejisinin parçası olması gerektiğine inanıyoruz. Dili işyeri becerileri eğitimiyle ilişkilendirmek ve belirli bir sektörün gereksinimlerine göre uyarlamak, yetişkinlerin dil becerilerini geliştirmenin pratik yollarıdır. Mesleki ve sektöre özel dil eğitim programları, Suriyelileri kayıtlı işgücüne etkin bir şekilde hazırlamak için bir iş eşleştirme programı ile birlikte uygulanabilir.

Şekil 5: Yaklaşık 1.300 Suriyeli yetişkinden oluşan bir örnekleme kendi beyanlarına göre Türkçe bilgisi (Aralık 2020 - Ocak 2021) *Kaynak: Erdoğan (Suriyeliler Barometresi)*³⁸

geçmişken, 2020 Suriyeliler Barometresi, 1.300'den fazla Suriyeli yetişkinden oluşan bir örneklemin yalnızca yaklaşık %27'sinin kendilerini ileri veya anadil seviyesinde Türkçe konuşur olarak gördüğünü ortaya koyuyor. Katılımcıların %40'ı orta seviyede, geri kalanı ise başlangıç seviyesinde ya da "hiç bilmiyor" olduğunu belirtiyor (bkz. Şekil 5).³⁷

Bu durum büyük ölçüde zaman yoksunluğu ve mali kısıtlamalardan kaynaklanmaktadır.

Bu nedenle, aşağıdaki önerilerimizde analizimizi yetişkinlerin dil edinimi üzerine odaklıyoruz.

Bu yaklaşım, küçük ve kayıt dışı işletmelerde çalışan Suriyelilere ulaşmada sınırlı kalabilecek olsa da, aşağıdaki girişimler için bir fırsat görüyoruz:

- Geniş kapsamlı mesleki eğitim ve çıraklık programları dahilinde sektöre özel dil eğitimi sağlanması; ve
- Kurumsal sosyal sorumluluğa ve Suriyelileri eğitime ve istihdam etme kapasitesine odaklanan büyük, ihracat odaklı Türk şirketlerin hedeflenmesi.

Ayrıca, Suriyeli çalışma çağındaki kadınların sadece %11'inin gelir getirici bir işte çalıştığı göz önünde bulundurulduğunda, dil eğitiminin istihdama bağlanmasının toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini kalıcı hale getirebileceğini altını çiziyoruz.⁴⁰ Çocuk bakım hizmetlerine yapılacak paralel yatırımlar, Suriyeli kadınların üzerindeki aile yükünü hafifletebilir ve dil ve mesleki eğitim programlarına katılımlarını kolaylaştırabilir.

Dil öğrenme politikalarında ılımlılığın teşvik edilmesi

Yeni bir dil öğrenmek zaman ve tekrarlanan deneyim gerektirir. Türkçe dil edinimi fırsatlarının genişletilmesi gerekirken, Suriyelilerin günlük hayatta karşılaştıkları büyük yüklerin bu programlara katılımlarını nasıl zorlaştırabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır.

Özellikle, Türk hükümeti sekiz saatlik göçmenlere yönelik oryantasyon kursunu (Sosyal Uyum ve Yaşam Eğitimi, SUYE) 500 saate çıkarmayı ve dil eğitimi bileşenlerini güçlendirmeyi planladığından, kurs çıktılarının ve katılımın diğer hizmetlerin sağlanmasına bağlı olmaması kritik önem taşımaktadır. Örnek Vaka 2'de vurgulandığı üzere, bireyleri daha yavaş dil edindikleri için cezalandıran kısıtlayıcı dil öğrenme politikalarının sosyal uyum hedeflerine zarar verdiği gösterilmiştir.

ÖRNEK VAKA 2 EV SAHİBİ ÜLKENİN DİLİNİ ÖĞRENMEYE AŞIRI VURGU YAPMANIN RİSKLERİ

2013 yılında Hollanda, mülteciler de dahil olmak üzere göçmenlerin ülkeye geldikten sonraki üç yıl içinde bir dil sınavını geçmelerini gerektiren yeni bir politika başlattı. Testi geçemeyenler para cezasına çarptırılıyor ya da daimi oturma izni alamıyorlardı. Hollanda hükümeti bu politikayı dil edinimini teşvik etmek amacıyla uygulamaya

koymuş olsa da, sosyal uyuma büyük zarar verdi. Örneğin, araştırmacılara göre, "politikadaki değişiklik zaten var olan toplumsal hoşnutsuzluğa katkıda bulunmuş ve göçmenlerin yabancı, İslam'ın da Hollanda demokrasisine bir tehdit olarak görülmesine yol açmıştır." ⁴¹

Türkiye bundan ne sonuç çıkarabilir? Dil yeterliliğini göçmenlerin yasal statüsüne bağlamak, en azından Hollanda örneğinde, sosyal uyuma zarar vermiştir. Dil ediniminin bu şekilde aşırı vurgulanması göçmenleri güvensiz bir konuma sokabilir.

KARŞILIKLI ANLAYIŞA DAYALI VE ANLAMLI SURIYELİ-TÜRK ETKİLEŞİMİNİN TEŞVİK EDİLMESİ

HÜKÜMET

Suriyelilerin devletle ilk etkileşimlerinin kolaylaştırılması

İlgili İl Göç İdaresi Müdürlüğü'ne (İGİM) kayıt, genellikle yeni gelen bir Suriyeli ile yerel yönetim arasındaki ilk temas noktasıdır. İstanbul İGİM'e yaptığımız kısa ziyarette son derece organize bir işleyişe tanık olduk — merkez, 1.500'ü geçici koruma olmak üzere günde yaklaşık 8.000 vakayı işleme alıyor.

Ancak bu ilk kayıt işleminden sonra, diğer devlet kurumlarıyla etkileşimlerde yol bulmak daha zor olabiliyor. Örneğin, Türk STK'lar ve uzmanlarla yaptığımız görüşmelerde, Suriyeli ebeveynlerin çocuklarını okula kaydettirirken kurumsal engellerle karşılaşabildiklerini öğrendik. Okul yöneticilerinin Suriyeli çocukları okula kaydetmemek için kota ve aşırı kalabalığı gerekçe gösterdiklerini duyduk. Bu yöneticiler, çocukları daha sonra ulaşım masrafları nedeniyle devam edemedikleri uzak okullara atayabiliyor. SGDD'nin Okula Kayıt Desteği (OKD) programı bu zorluğun azaltılmasında önemli adımlar atmıştır, ancak bu çabanın ileriye götürülmesi daha da kapsamlı sonuçlar doğurabilir.

HÜKÜMET

AŞAĞIDAKİ EYLEMLER İÇİN BİR FIRSAT GÖRÜYORUZ:

Okul kayıt işlemlerinin — ve diğer hizmetlerin — göçmen kayıt sürecine veya benzer bir "tek durak noktası"na dahil edilmesi

Başka bir deyişle, okul kaydı, sağlık planlaması ve SUYE sosyal uyum kurslarına kayıt, göçmen kaydıyla birlikte — aynı anda, aynı yerde — gerçekleştirilebilir. Bürokratik işlemlerin bu şekilde entegre edilmesi yükü azaltacak ve kamu hizmetlerine erişimin sağlanmasına yardımcı olacaktır. Daha az somut olmakla birlikte aynı derecede önemli olarak, bu ilk etkileşimlere yatırım yapmak, Suriyelilerin yerel kurumlara olan güvenini artıracak ve kamu hizmetlerine erişim konusunda kendilerine inançlarını geliştirecektir.

ÖRNEK VAKA 3

PORTEKİZ'DEKİ TEK DURAK NOKTALARI

Portekiz 2004 yılında üç büyük şehirde Ulusal Göçmen Destek Merkezleri — ya da "tek durak noktaları" — kurmuştur. Bu merkezler dokümantasyon, eğitim, sağlık ve işgücü ile ilgili hizmetleri (diğer alanların yanı sıra) tek bir fiziksel yerde birleştirmektedir. Portekiz hükümetinin göç idaresi ve Uluslararası Göç Örgütü tarafından ortaklaşa hazırlanan bir rapora göre,⁴² hükümet bu merkezleri çeşitli endişelere yanıt olarak kurmuştur:

- İkamet izni alma süreci karmaşık, zaman alıcı ve maliyetliydi; birden fazla devlet dairesinden alınan belgeleri içeriyordu.
- Yeni göçmenler için prosedürler — ve bu prosedürlere ilişkin bilgiler — standartlaştırılmamıştı.
- Tüm devlet daireleri yeni göçmenlere hizmet vermek için gerekli dilsel ve kültürel becerilere sahip değildi.

Türkiye bundan ne sonuç çıkarabilir? Portekiz hükümeti, bu idari süreçleri tek bir yerde tek bir süreçle entegre ederek zaman ve kaynak tasarrufu sağlarken göçmen nüfusuna daha iyi hizmet sunmuştur. Türkiye de benzer şekilde, yeni gelen Suriyelilerin kayıt altına alınması için hükümet tarafından yürütülen süreçleri kolaylaştırabilir.

SİVİL TOPLUM

Suriyelilerin liderliğindeki kuruluşlarla ilişkilere öncelik verilmesi

Göçmenler tarafından kurulan ve yönetilen resmi veya gayri resmi kuruluşlar hem bilgi yaymak hem de göçmen toplulukları içindeki endişeleri ve fırsatları belirlemek için uygun bir konuma sahiptir. Bu kuruluşlar, diğer kuruluşların sahip olamayacağı grup içi farkındalık ve bağlantılardan faydalanır.⁴³

UNHCR son zamanlarda Türkiye merkezli Suriyeliler tarafından yönetilen kuruluşlarla koordinasyon gerçekleştirdiğini bildirmiştir. Örneğin, UNHCR bu kuruluşlarla çevrimiçi bir bilgi panosu aracılığıyla iletişim kurmakta ve yerel bir ortakla birlikte çalışarak 12 kuruluşu kapasite geliştirme eğitimi vermektedir.⁴⁴ Ancak görüştüğümüz pek çok STK ve belediye, bu tür kuruluşlarla güçlü bağlantıları olduğunu belirtmemiştir.

SİVİL TOPLUM

AŞAĞIDAKİ EYLEMLER İÇİN BİR FIRSAT GÖRÜYORUZ:

STK ve belediyelerin Suriyeliler tarafından yönetilen kuruluşlarla ilişkilerinin güçlendirilmesi

STK'lar ve belediyeler halihazırda Suriyeli nüfusa takdire şayan düzeyde yardım sağlarken, Suriyeliler tarafından yönetilen derneklerle bağlantı kurmak, sağlanan hizmetlerin ihtiyaçlara göre uyarlanmasına ve bu hizmetlere ulaşımın artırılmasına yardımcı olabilir.

ÖRNEK VAKA 4

GÖÇMEN VE MÜLTECİLERİN ÖNCÜLÜK ETTİĞİ KURULUŞLARIN RESMİYETİNİN, AĞININ VE ETKİNLİĞİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ

UNHCR ve kâr amacı gütmeyen bir insani yardım kuruluşu olan Intersos, İtalya genelinde göçmen ve mültecilerin öncülük ettiği kuruluşlarla birlikte çalışarak bu kuruluşların faaliyetlerini güçlendirdi, resmileştirdi ve genişletti. 2018'de başlayan bu projenin adı PartecipAzione.

PartecipAzione tarafından desteklenen göçmen liderliğindeki kuruluşlar, yalnızca göçmen toplulukların sosyal hizmetlere ulaşmalarına ve gerekli bilgileri edinmelerine yardımcı olmakla kalmayıp, aynı zamanda İtalyan sivil toplum kuruluşlarının mülteci topluluklarıyla irtibat kurmaları, destek stratejilerini koordine etmeleri ve ortak eylem platformları oluşturmaları için bir yol sağlayarak hayati bir rol oynamıştır. Program, kurumsal koordinasyon mekanizmalarına üyeliği %60, yeni fonlara erişimi ise %76 oranında artırmıştır.⁴⁵

Bu Türkiye'de nasıl uygulanabilir? Savunuculuk ve koordinasyonun geliştirilmesine ek olarak, Suriyelilerin liderliğindeki kuruluşların resmileşmesinin ve büyümesinin desteklenmesi, kuruluşların Suriyeli topluluklara hizmet sağlama konusunda Türk hükümeti ve STK'larla işbirliği yapma kabiliyetini artıracaktır. Suriyeliler liderliğindeki kuruluşlar, veri toplamanın zor olduğu kayıt dışı Suriyelilerin ihtiyaçlarına ilişkin hayati bir bilgi boşluğunu da doldurabilir.

BİREYSEL

Türk halkı ve Suriyelilerin ortak hedefler doğrultusunda birlikte çalışmalarını için fırsatlar yaratılması

SGDD, diğer Türk STK'lar ve yerel yönetimler halihazırda Suriyelilerin Türk toplum üyeleriyle birlikte sosyalleşmesi ve öğrenmesi için fırsatlar yaratmaktadır.

Örneğin, SGDD ve AKDEM, Türk ve Suriyeli topluluklardan katılımcıların sohbet etmek veya kitap tartışmak için bir araya geldiği Sohbet ve Çay girişimleri düzenliyor.

Eskişehir'de Mülteci Destek Derneği (MUDEM), Fransız hükümetinin finansmanı ile yerel yönetimle işbirliği yaparak Suriyeli ve Türk mevsimlik işçilerden oluşan karma kadın gruplarına dört haftalık cinsel sağlık ve üreme sağlığı kursları veriyor. Dört hafta boyunca katılımcılar temel sağlık bilgilerini öğreniyor; ancak bunun ötesinde, ortak zorlukları ve endişeleri paylaştıklarını öğreniyor ve — dil bir engel olmaya devam etse de — birbirleriyle ilişkiler kuruyorlar.

BİREYSEL

AŞAĞIDAKİ EYLEMLER İÇİN BİR FIRSAT GÖRÜYORUZ:

Başka türlü yeni gelenlerle tanışmaya ilgi duymayan Türk toplumu üyelerini çekebilecek kazan-kazan etkinliklerinin genişletilmesi⁴⁶

Bunun bir örneği, bir Türk ve bir Suriyelinin birbirlerine kendi dillerini (yani Türkçe ve Arapça) öğrettikleri tandem dil öğrenimidir. İstanbul'da Suriyeliler ve Filistinliler için bir toplum merkezi olan Ad-Dar gibi yerel kuruluşlar şimdiden küçük ölçekli ikili dil öğrenme projeleri başlatmıştır. Ancak daha büyük, daha resmi girişimler daha da büyük etki yaratabilir.

Tandem öğrenme, özellikle sosyal izolasyonun daha büyük bir endişe kaynağı olduğu Suriyeli kadınlara ulaşmada etkili olabilir. Tandem öğrenime katılan herkes somut bir fayda elde etmektedir: günlük hayatta işe yarayacak Türkçe dil becerileri veya Türkiye'nin büyüyen Arap turizm sektöründe potansiyel olarak işe yarayacak Arapça dil becerileri gibi. Katılımcılar ayrıca topluluk temelli önyargılara karşı koymaya yardımcı olan kültürlerarası ilişkiler kurmaktadır.

ÖRNEK VAKA 5 MEDYA OKURYAZARLIĞI KREŞTE BAŞLIYOR

"[Yanlış bilgiye karşı] ilk savunma hattı anaokulu öğretmenidir." —Jussi Toivanen, Finlandiya başbakanlık ofisi baş iletişim uzmanı.⁴⁹

2014 yılında Finlandiya, halkını yanlış bilgiyi tespit etme ve buna karşı koyma konusunda eğitmek üzere bir "anti-fake (sahte karşıtı)" girişimini başlattı. Bu girişim, göç, Avrupa Birliği ve Finlandiya'nın NATO'ya girişi ile ilgili dış kaynaklı yanlış bilgilendirme kampanyalarının hedefi olan Finliler arasında direnç yaratmaya yönelik ulusal stratejinin bir parçasıdır.⁵⁰

Finlandiya eğitim sistemi bu programda çok önemli bir rol oynamıştır. Eleştirel düşünme ve medya okuryazarlığı

zaten okul müfredatının bileşenleri olmasına rağmen, 2016 yılında uygulamaya konan revize edilmiş bir müfredat, yanlış bilgileri tanımaya daha da fazla odaklanmıştır. Okullar ayrıca Finlandiya'da doğruluk kontrolü yapan bir STK olan Faktabaari tarafından geliştirilen dijital okuryazarlık "araç setlerine" de erişebilmektedir.⁵¹

Finlandiya'nın, Açık Toplum Enstitüsü Sofya tarafından her yıl 35 Avrupa ülkesi için hazırlanan Medya Okuryazarlığı Endeksi'nde defalarca birinci sırada yer aldığını hatırlatmak isteriz. Endeks, medya özgürlüğü, eğitim ve insanlara duyulan güven ile ölçülen sahte haberlere karşı dayanıklılığı derecelendirmektedir.⁵²

Bu örnek Türkiye'de nasıl uygulanabilir? Medya okuryazarlığı kapsamlı bir girişim olmalıdır; ideal olarak genç yaşta başlamakla birlikte yetişkinleri ve yaşlıları da içermelidir. Programlama, hükümet ile sivil toplum veya hükümet ile özel sektör arasındaki ortaklıklara da dayanabilir.

MEDYA

Uzun vadeli yanlış bilgilendirme karşıtı girişimlerin oluşturulması

Merkezi hükümet, belediyeler, STK'lar ve akademi gibi tüm sektörlerdeki muhataplarımız, Suriyeliler ve Suriyelilerin sosyal yardımlara erişimi hakkında yanlış bilgilendirilmenin temel bir zorluk olduğunu belirtmiştir. Paydaşlardan biri, asıl zorluğun yaklaşık dört milyon Suriyeliye hizmet sağlamak değil, 80 milyon Türk insanını göç ve Türkiye'deki Suriyelilerin insani deneyimleri konusunda eğitmek olduğunu belirtmiştir.

MEDYA

AŞAĞIDAKİ EYLEMLER İÇİN BİR FIRSAT GÖRÜYORUZ:

Bu projenin bir adım öteye taşınması: yanlış bilgileri düzeltmenin ötesinde, yanlış bilgilere karşı toplum direnci oluşturmaya doğru ilerlenmesi

Kanada hükümeti tarafından COVID-19'a ilişkin yanlış bilgileri ele almak üzere pilot olarak uygulanan mevcut çabaya benzer şekilde,⁴⁸ Türkiye'nin yaklaşımı, hem Türk vatandaşlarının hem de Suriyelilerin aşağıdaki yetkinlikleri geliştirmelerine yardımcı olabilecek medya okuryazarlığı programlarını içermelidir:

ÖRNEK VAKA 6

"KÖTÜ HABER" VE MEDYA OKURYAZARLIĞININ OYUN HALİNE GETİRİLMESİ

Politika geliştiriciler ve yapıcılar yanlış bilgi ortamının hızla yayılmasına ve değişmesine çözüm ararken, yanlış bilgi karşıtı eğitimlerin oyunlaştırılmasının etkili olduğu kanıtlanmıştır.⁵³

Yanlış bilgi yayılımına karşılık olarak Türkiye Göç İdaresi Başkanlığı (GİB), yanlış bilgi karşıtı bir kampanya olan Doğru Bilinen Yanlışlar kampanyasını düzenlemiştir. GİB, Doğru Bilinen Yanlışlar aracılığıyla Suriyeliler hakkındaki yaygın yanlış anlamaları tespit, analiz ve tashih etmektedir. Bunlar arasında, Suriyeliler de dahil olmak üzere geçici koruma statüsündeki yabancı vatandaşların üniversitelere giriş sınavlarına girmeden kabul edildikleri ve Türk hükümetinden maaş aldıkları iddiası da yer alıyor.⁴⁷ Ancak, Doğru Bilinen Yanlışlar şu anda kısa vadeli bir proje olarak planlanmıştır.

- Çevrimiçi platformlarda karşılaştıkları bilgileri eleştirel olarak değerlendirmek
- Algoritmaların ve kötü aktörlerin gördükleri bilgileri nasıl etkileyebileceğini incelemek
- Çevrimiçi aktörlerin kullanıcıları manipüle etmek için kullandıkları stratejileri ve bu stratejilerin kurbanı olmaktan nasıl kaçınılacağını anlamak

Bu direnç geliştirme girişimleri çeşitli dijital ve analog platformları kapsamalı, genç ve yaşlı dijital tüketiciler için işe yarayacak yaklaşımları entegre etmeli ve Örnek Vaka 6'da olduğu gibi öğrenme sürecini bir oyun haline getirmeyi içermelidir.

Buna bir örnek olarak, Cambridge Üniversitesi'nden iki akademisyen tarafından geliştirilen ve oynaması ücretsiz bir çevrimiçi oyun olan "Bad News (Kötü Haber)" gösterilebilir. Oyuncular, çeşitli yanlış bilgi bataklıklarında gezinerek yeterli güvenilirlik seviyesini koruması gereken bir haber yapımcısı rolünü üstlenmektedir. Oyun, yanlış bilginin nasıl ve neden geliştiği ve yayıldığı konusunda oyuncuların farkındalığını artırarak sahte haberlere karşı direnç geliştirmektedir.⁵⁴

Türkiye bundan ne ders çıkarabilir? STK'lar ve Türk hükümeti, kamuoyunun ilgisini çekmek ve onları eğitmek için halihazırda dijital araçlar geliştirmiş ve dağıtmıştır. Bu yanlış bilgilendirme karşıtı kampanyalar "Kötü Haber" benzeri oyunlaştırılmış etkinliklerden faydalanabilir.

SONUÇ

Dünyada ülkelerinden ayrılmak zorunda kalmış her beş kişiden dördü düşük ve orta gelirli ülkelerde yaşamaktadır.⁵⁵ Türkiye, şu anda ikinci on yılına girmekte olan ülkelerindeki iç çatışmadan kaçmış milyonlarca Suriyeliye ev sahipliği yapmaktadır. Türkiye, Suriyelileri kayıt altına almak, onlara yasal statü sağlamak ve temel ihtiyaçlarını karşılamak için kapsamlı bir altyapıya sahiptir. SGDD gibi STK'lar, Suriyelilerin eğitim, istihdam ve psikososyal destek hizmetlerine erişimini iyileştirmeye yönelik programlara öncülük etmektedir. Ancak Suriyeli sayısının çokluğu göz önüne alındığında, bu çabalar genel talebi karşılamakta yetersiz kalabilmektedir.

Uluslararası toplum Türkiye'ye sığınan insanları desteklemek için fon desteğinde bulunmuştur, ancak bu fonlar düzensiz ve kısa vadeli kalmaktadır. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin, yerinden edilmiş milyonlarca insanı destekleme sorumluluğunu tek başlarına üstlenmeleri zordur. Ev sahibi hükümetlerin uzun vadeli planlama yapabilmesi ve hem kendi vatandaşlarının hem de Suriyelilerin refahını

sağlayabilmesi için fonların devam etmesi gerekmektedir.

Gelecekteki girişimlerin, Suriyelilerin dil, eğitim ve kayıtlı işgücü piyasasına yönelik eğitim dahil olmak üzere becerilerine yönelik yatırımlara öncelik vermesi gerekmektedir. Eğitim ve istihdamda eşit fırsatlar, uzun vadeli yasal korumalarla birleştiğinde, Türk nüfusu ile ilişkiler kurmanın yolunu açacaktır. Sosyal medya ve diğer platformlardaki yanlış bilgilerle körüklenen göçle ilgili mevcut toplumsal gerilimler, Türkiye'nin yerinden edilmiş insanlara kucak açma konusundaki köklü geçmişiyle örtüşmemektedir.

Suriyelilerin Türkiye'ye emsalsiz göçünün başlamasından bu yana geçen on yılda, Türkiye'deki aktörlerin — hükümet, STK'lar, sivil toplum ve bireyler — toplumsal uyumu ilerletme konusundaki sarsılmaz kararlılığının farkındayız. Uzun süren bölgesel çatışmalar devam ederken, bu raporun Türkiye'deki Türk halkının, Suriyelilerin ve yerinden edilmiş diğer nüfusların karmaşık ihtiyaçlarına cevap verme çabalarına yardımcı olmasını umuyoruz.

ÇALIŞTAY EKİBİMİZ

Ishita Batra Princeton'da Kamu Yönetimi Yüksek Lisans öğrencisidir. İlgi alanları kanıta dayalı politika, cinsiyet dönüştürücü politika, kentsel politika ve sağlık politikasıdır. Ishita, Washington, D.C.'de ekonomik danışmanlık ve Yeni Delhi'de kalkınma sektörü için izleme ve değerlendirme alanlarında çalışmıştır. Pennsylvania Üniversitesi'nden ekonomi alanında lisans derecesine sahiptir. Hindistan'ın Yeni Delhi şehrinde dir.

Vince Cauntay Texas Tech Üniversitesi'nden Beşeri Bilimler ve İspanyolca alanında lisans derecesine sahiptir ve göç ve mülteci politikası, insani yardım ve toplumsal cinsiyet politikasına odaklanarak Kamu Yönetimi alanında yüksek lisans yapmaktadır. İki yıl Çin'in Chongqing kentinde eğitim gönüllüsü olarak ve üç yıl San Francisco İltica Ofisi'nde (USCIS, İç Güvenlik Bakanlığı) Yasal İdari Uzman ve İltica Görevlisi olarak olmak üzere beş yıllık kamu hizmeti deneyimine sahiptir. Geçtiğimiz yaz Mercy Corps ile birlikte Kolombiya'nın Bogota kentinde Venezuelalı göçmenler ve savunmasız Kolombiyalılar için Erken İyileştirme Programları ekibinde çalışmıştır.

Claire Dennis şu anda Princeton'da Bilim, Teknoloji ve Çevre Politikası (STEP) sertifikası ile Kamu Yönetimi alanında yüksek lisans yapmaktadır. Özellikle iklim değişikliği, göç ve uluslararası kalkınma bağlamında küresel sistemik risk ve sürdürülebilirlik konularıyla ilgilenmektedir. Claire, Princeton'dan önce ABD Dışişleri Bakanlığı'nda El Salvador Büyükelçiliği'nde çalışmış ve burada ekonomik olarak savunmasız tarım işçileri için geçici çalışma vizelerinin genişletilmesine öncülük etmiştir. Geçtiğimiz yaz New York'ta Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği'nde stratejik planlama üzerine çalışmıştır.

Elisa Dickey Indiana Üniversitesi'nden lisans derecesine sahiptir ve Uluslararası Kalkınma alanında Kamu Yönetimi Yüksek Lisansı yapmaktadır. İlgi alanları, yerinden edilmiş topluluklar için toplum temelli koruma ve Akdeniz havzasındaki göçtür. Princeton'dan önce, ABD tarafından finanse edilen kalkınma programlarını uygulayan uluslararası bir kalkınma kuruluşunda çalışmıştır. Geçtiğimiz yaz Uluslararası Kurtarma Komitesi'nde staj yapmış ve İtalya'daki göçmen ve mültecilerin ihtiyaç değerlendirmesini yapmıştır.

Tatiana Forero işletme alanında lisans derecesine sahiptir ve şu anda Kamu Yönetimi alanında yüksek lisans yapmaktadır. Menşé ülkesi Kolombiya'da eğitim sektöründe 6 yıllık deneyime sahiptir. Venezuela göç krizi sırasında, göçmenlerin kamu eğitimine erişmesine izin vermekten sorumlu olan Eğitim Bakanlığı'nda çalışmıştır. Eğitim değerlendirmesi konusunda deneyim sahibi olarak, 2022 yazında Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) Eğitim Direktörlüğü'nde stajyer olarak çalışmıştır.

Francisco García Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler alanında lisans derecesine sahiptir ve şu anda Princeton'da Uluslararası Kalkınma alanında Kamu Yönetimi Yüksek Lisansı yapmaktadır. Meksika federal hükümetinde 5 yıllık deneyime sahiptir ve burada Orta Amerika'dan göçün temel nedenlerini ele alan üç projenin finansal mekanizmalarını yönetmiştir. 2022 yazında Innovations for Poverty Action Lab'de staj yapmış ve erken çocukluk eğitimi portföyü için nicel analiz ve politika stratejisi gerçekleştirmiştir.

Helena Hlavaty, Middlebury College'dan ekonomi alanında lisans derecesine sahiptir ve aynı zamanda matematik ve Arapça alanlarında yan dal yapmıştır. Princeton'da Arap dünyasına özel bir ilgi duyarak uluslararası kalkınma ve göç konularına odaklanmaktadır. Yüksek lisans eğitimine başlamadan önce üç yılını Ürdün'de geçirmiş ve burada su sektöründe bir USAID projesinde çalışmıştır. Ayrıca iki yıl boyunca Amerika Birleşik Devletleri'nde kamu politikası araştırmalarında yer almıştır. Geçtiğimiz yaz OECD'nin Bölgesel Çekicilik ve Göçmen Entegrasyonu biriminde staj yapmıştır.

Emily Magaziner Princeton Üniversitesi'nde Kamu İşleri/Uluslararası Kalkınma alanında yüksek lisans yapmaktadır. Princeton'dan önce ABD Dışişleri Bakanlığı için çalışmış ve Hindistan'ın Mumbai kentinde iki yıl görev yapmıştır. Emily, 2012-13 yıllarında Nevşehir Üniversitesi'nde Fulbright İngilizce Öğretim Asistanlığı yapmış ve burada tur rehberliği ve ekonomi eğitimi alan lisans öğrencilerine İngilizce öğretmiştir.

Kat Phan bir göçmen hakları savunucusu, sivil teknoloji uzmanı ve Princeton Üniversitesi'nde yüksek lisans öğrencisidir. Belediye düzeyinde vatandaşlık ve dil erişim programları ve politikalarının uygulanmasına ve analizine öncülük etmiştir. Şu anda sınır dışı etme ve işçi hakları ile ilgili kampanyalar üzerinde çalışmaktadır. Princeton'dan önce Stanford Üniversitesi'nde bilgisayar bilimleri okumuştur.

Vyette Tiya, Amerikan Üniversitesi'nden Uluslararası İlişkiler alanında lisans derecesine sahiptir ve şu anda Kamu Yönetimi alanında yüksek lisans yapmaktadır. İlgili alanları arasında barış ve çatışma çözümü, göç ve insan hakları yer almaktadır. Yüksek lisans eğitiminden önce Vyette, Doğu ve Güney Afrika'da ABD tarafından finanse edilen projeleri uygulayan bir uluslararası kalkınma kuruluşunda çalıştı. Geçtiğimiz yaz Mercy Corps'ta staj yaptı ve burada Doğu Afrika ve Sahel bölgesinde insani yardım savunuculuğunu destekledi.

Filiz Garip, Princeton Üniversitesi'nde Sosyoloji ve Kamu Yönetimi Profesörüdür. Araştırmaları göç, ekonomik sosyoloji ve eşitsizlik konularının kesişiminde yer almaktadır. "On the Move: Changing Mechanisms of Mexico-U.S. Migration" adlı kitabı, Meksika'dan gelen göçmenlerin çeşitliliğini ve zaman içinde değişen göç modellerini ortaya koymaktadır. Filiz, Princeton Üniversitesi'nden Sosyoloji alanında doktora ve Yöneylem Araştırması ve Finans Mühendisliği alanında yüksek lisans derecelerini almıştır. Lisans derecesi İstanbul Boğaziçi Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümü'ndendir.

NOTLAR

- 1 INGEV, "Türkiye'de Sosyal Uyum: Programlama Model ve Kılavuzu."
- 2 Türkiye Cumhuriyeti. "İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı."
- 3 UNHCR, 'UNHCR Turkey - Fact Sheet February 2022'.
- 4 Göç İdaresi Başkanlığı, "Geçici Koruma."
- 5 UNHCR, "Global Trends Report 2021."
- 6 Kanat and Üstün, Turkey's Syrian Refugees: Toward Integration.
- 7 UN News, "Turkish Law on Protection of Foreigners Wins UN Praise."
- 8 UN News.
- 9 Türkiye Cumhuriyeti: İçişleri Bakanlığı, "Geçici Koruma."
- 10 European Commission, 'Türkiye Factsheet'.
- 11 Terry, 'The AB-Turkey Deal, Five Years On'.
- 12 Menjívar, "Liminal Legality: Salvadoran and Guatemalan Immigrants' Lives in the United States."
- 13 Pinedo Caro, "Syrian Refugees in the Turkish Labour Market."
- 14 Danish Refugee Council, "Syrian Refugees' Perception of the (Formal) Labour Market in South East Turkey."
- 15 Kırdar, Koç, and Dayıoğlu, "School Integration of Syrian Refugee Children in Turkey."
- 16 Stieglitz and Ross, "The Impact of Social Media on Social Cohesion: A Double-Edged Sword."
- 17 UNICEF, "65,000 Refugee Children to Benefit from School Enrolment Programme in Turkey."
- 18 Kırdar, Koç, and Dayıoğlu, "School Integration of Syrian Refugee Children in Turkey."
- 19 Kırdar, Koç, and Dayıoğlu.
- 20 Kırdar, Koç, and Dayıoğlu.
- 21 Ring et al., "Program Evaluation of the Conditional Cash Transfer for Education (CCTE) for Syrians and Other Refugees in Turkey."
- 22 Ring et al.
- 23 Alan et al., "Building Social Cohesion in Ethnically Mixed Schools."
- 24 Alan et al.
- 25 Pinedo Caro, "Syrian Refugees in the Turkish Labour Market."
- 26 Danish Refugee Council, "Syrian Refugees' Perception of the (Formal) Labour Market in South East Turkey."
- 27 Bundesagentur für Arbeit, "My Skills: Identifying Professional Competencies."
- 28 Pinedo Caro, "Syrian Refugees in the Turkish Labour Market."
- 29 "Upwardly Global."
- 30 Government Offices of Sweden: Ministry of Employment, "Fast Track: A Quicker Introduction of Newly Arrived Immigrants."
- 31 Erdoğan, "Syrians Barometer 2020."
- 32 Bansak et al., "Improving Refugee Integration through Data-Driven Algorithmic Assignment."
- 33 Bansak et al.
- 34 European Commission, "Kvinfo Mentor Network."
- 35 Pinedo Caro, "Syrian Refugees in the Turkish Labour Market."
- 36 Pinedo Caro.
- 37 Erdoğan, "Syrians Barometer 2020."
- 38 Erdoğan.
- 39 European Commission, "Kvinfo Mentor Network."
- 40 Pinedo Caro, "Syrian Refugees in the Turkish Labour Market."
- 41 Yılmaz and Schmid, "Second Language Development in a Migrant Context," 104-5.
- 42 Oliveira, Abranches, and Healy, "Handbook on How to Implement a One-Stop-Shop for Immigrant Integration."
- 43 UN High Commissioner for Refugees, "Issue Brief: Promising Practices from Working with Refugee-Led Organizations in Europe"; Amnesty International, "Refugee-Led Organizations Need Support to Continue Their Vital Work."
- 44 UNHCR, "Issue Brief: Promising Practices from Working with Refugee-Led Organizations in Europe."
- 45 Intersos – Organizzazione Umanitaria Onlus, "What Is Partecipazione?"
- 46 Zihnioglu and Dalkiran, "From Social Capital to Social Cohesion."
- 47 Pandir, "Media Portrayals of Refugees and Their Effects on Social Conflict and Social Cohesion."
- 48 Government of Canada, "Projects Launched to Help Strengthen Canadians' Resilience Against Harmful Online Disinformation."
- 49 Quoted in Mackintosh, "Finland Is Winning the War on Fake News. What It's Learned May Be Crucial to Western Democracy."
- 50 Henley, "How Finland Starts Its Fight Against Fake News in Primary Schools."
- 51 Henley.
- 52 Lessenski, "Media Literacy Index 2021."
- 53 Basol, Roozenbeek, and van der Linden, "Good News about Bad News: Gamified Inoculation Boosts Confidence and Cognitive Immunity Against Fake News."
- 54 Maertens et al., "Long-Term Effectiveness of Inoculation Against Misinformation: Three Longitudinal Experiments."
- 55 UNHCR, "Figures at a Glance."

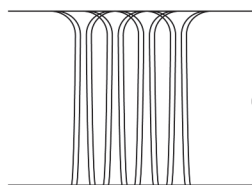
KAYNAKLAR

- Alan, Sule, Ceren Baysan, Mert Gumren, and Elif Kubilay. "Building Social Cohesion in Ethnically Mixed Schools: An Intervention on Perspective Taking." *Quarterly Journal of Economics*, March 8, 2021.
- Amnesty International. "Refugee-Led Organizations Need Support to Continue Their Vital Work," August 19, 2020. <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2020/08/refugee-led-organizations-osf-asylum-access/>.
- Bansak, Kirk, Jeremy Ferwerda, Jens Hainmueller, Andrea Dillon, Dominik Hangartner, Duncan Lawrence, and Jeremy Weinstein. "Improving Refugee Integration through Data-Driven Algorithmic Assignment." *Science* 359, no. 6373 (January 19, 2018): 325–29. <https://doi.org/10.1126/science.aao4408>.
- Basol, Melisa, Jon Roozenbeek, and Sander van der Linden. "Good News about Bad News: Gamified Inoculation Boosts Confidence and Cognitive Immunity Against Fake News." *Journal of Cognition* 3, no. 1 (2020). <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/31934684/>.
- Bundesagentur für Arbeit. "My Skills: Identifying Professional Competencies," 2017. https://www.arbeitsagentur.de/datei/dok_ba014959.pdf.
- Danish Refugee Council. "Syrian Refugees' Perception of the (Formal) Labour Market in South East Turkey." Accessed December 12, 2022. <https://data.unhcr.org/en/documents/details/88119>.
- Erdoğan, M. Murat. "Syrians Barometer 2020: A Framework for Achieving Social Cohesion with Syrians in Turkey." Accessed November 11, 2022. <https://reliefweb.int/report/turkey/syrians-barometer-2020-framework-achieving-social-cohesion-syrians-turkey-entr>.
- European Commission. "Kinfo Mentor Network." European Website on Immigration, January 1, 2003. https://ec.europa.eu/migrant-integration/integration-practice/kinfo-mentor-network_en.
- "Türkiye Factsheet." European Commission, June 14, 2022. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/where/europe/turkiye_en.
- Göç İdaresi Başkanlığı. "Geçici Koruma." Accessed December 12, 2022. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>.
- Government of Canada. "Projects Launched to Help Strengthen Canadians' Resilience Against Harmful Online Disinformation," July 21, 2022. <https://www.canada.ca/en/canadian-heritage/news/2022/07/projects-launched-to-help-strengthen-canadians-resilience-against-harmful-online-disinformation.html>.
- Government Offices of Sweden: Ministry of Employment. "Fast Track: A Quicker Introduction of Newly Arrived Immigrants," October 2016.
- Hajati, Erika. "An Exploration of the Dual Liminal Space: The Cultural and Developmental Process of South American Latino Adolescents Post Immigration." Smith College, 2010. https://scholarworks.smith.edu/theses/478/?utm_source=scholarworks.smith.edu%2Ftheses%2F478&utm_medium=PDF&utm_campaign=PDFCoverPages.
- Henley, Jon. "How Finland Starts Its Fight Against Fake News in Primary Schools," January 29, 2020. <https://www.theguardian.com/world/2020/jan/28/fact-from-fiction-finlands-new-lessons-in-combating-fake-news>.
- Ineli-Ciger, Meltem. "Implications of the New Turkish Law on Foreigners and International Protection and Regulation No. 29153 on Temporary Protection for Syrians Seeking Protection in Turkey." *Oxford Monitor of Forced Migration* 4, no. 2 (2014). <https://research-information.bris.ac.uk/en/publications/implications-of-the-new-turkish-law-on-foreigners-and-internation>.
- INGEV. "Türkiye'de Sosyal Uyum: Programlama Model ve Kılavuzu," August 10, 2022. <https://data.unhcr.org/en/documents/details/96651>.
- Intersos – Organizzazione Umanitaria Onlus. "What Is Partecipazione?" Accessed December 12, 2022. <https://www.partecipazionerifugiati.org/partecipazione/>.
- Kanat, Kılıç Buğra, and Kadir Üstün. *Turkey's Syrian Refugees: Toward Integration*. SETA Foundation for Political, Economic and Social Research, 2015.
- Kırdar, Murat Güray, İsmet Koç, and Meltem Dayıoğlu. "School Integration of Syrian Refugee Children in Turkey," August 2022, 59.
- Lessenski, Marin. "Media Literacy Index 2021." Open Society Institute Sofia, March 14, 2021. <https://osis.bg/?p=3750&lang=en>.
- Mackintosh, Eliza. "Finland Is Winning the War on Fake News. What It's Learned May Be Crucial to Western Democracy." CNN, May 2019. <https://edition.cnn.com/interactive/2019/05/europe/finland-fake-news-intl/>.

KAYNAKLAR

- Maertens, Rakoën, Jon Roozenbeek, Melisa Basol, and Sander van der Linden. "Long-Term Effectiveness of Inoculation Against Misinformation: Three Longitudinal Experiments." *Journal of Experimental Psychology: Applied* 27, no. 1 (2021): 1–16.
- Menjívar, Cecilia. "Liminal Legality: Salvadoran and Guatemalan Immigrants' Lives in the United States." *American Journal of Sociology* 111, no. 4 (January 2006): 999–1037.
- Oliveira, Catarina Reis, Maria Abranches, and Claire Healy. "Handbook on How to Implement a One-Stop-Shop for Immigrant Integration," 2009. <http://www.gfmd.org/handbook-how-implement-one-stop-shop-immigrant-integration>.
- Pandir, Müzeyyen. "Media Portrayals of Refugees and Their Effects on Social Conflict and Social Cohesion." *PERCEPTIONS: Journal of International Affairs* 25, no. 1 (June 30, 2020): 99–120.
- Pinedo Caro, Luis. "Syrian Refugees in the Turkish Labour Market." Report. International Labour Organization, Office for Türkiye, March 16, 2020. http://www.ilo.org/ankara/publications/WCMS_738602/lang-en/index.htm.
- Ring, Hannah, Victoria Rothbard, David Seidenfeld, Francesca Stuer, and Kevin Kamto. "Program Evaluation of the Conditional Cash Transfer for Education (CCTE) for Syrians and Other Refugees in Turkey." American Institutes for Research, September 2020. <https://www.air.org/project/program-evaluation-conditional-cash-transfer-education-ccte-syrians-and-other-refugees>.
- Terry, Kyilah. "The EU-Turkey Deal, Five Years On: A Frayed and Controversial but Enduring Blueprint." [migrationpolicy.org](https://www.migrationpolicy.org), April 8, 2021. <https://www.migrationpolicy.org/article/eu-turkey-deal-five-years-on>.
- Türkiye Cumhuriyeti. "İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı." Accessed December 12, 2022. <https://en.goc.gov.tr/>.
- Türkiye Cumhuriyeti: İçişleri Bakanlığı, "Geçici Koruma." Accessed December 27, 2022. <https://en.goc.gov.tr/temporary-protection27>.
- UN News. "Turkish Law on Protection of Foreigners Wins UN Praise," April 12, 2013. <https://news.un.org/en/story/2013/04/436952>.
- UNHCR. "Figures at a Glance." UNHCR, June 16, 2022. <https://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html>.
- "Global Trends Report 2021." UNHCR. Accessed December 12, 2022. <https://www.unhcr.org/publications/brochures/62a9d1494/global-trends-report-2021.html>.
- "Issue Brief: Promising Practices from Working with Refugee-Led Organizations in Europe," September 2021. <https://globalcompactrefugees.org/sites/default/files/2021-12/Promising%20practices%20from%20working%20with%20refugee-led%20organizations%20in%20europe.pdf>.
- "UNHCR Turkey - Fact Sheet February 2022," March 23, 2022. <https://reliefweb.int/report/turkey/unhcr-turkey-fact-sheet-february-2022-entr>.
- UNICEF. "65,000 Refugee Children to Benefit from School Enrolment Programme in Turkey," December 19, 2019. <https://www.unicef.org/turkiye/en/press-releases/65000-refugee-children-benefit-school-enrolment-programme-turkey>.
- Upwardly Global. "Upwardly Global." Accessed December 12, 2022. <https://www.upwardlyglobal.org/>.
- Yılmaz, Gülsen, and Monika S. Schmid. "Second Language Development in a Migrant Context: Turkish Community in the Netherlands." *International Journal of the Sociology of Language* 2015, no. 236 (January 1, 2015). <https://doi.org/10.1515/ijsl-2015-0023>.
- Zihnioğlu, Özge, and Müge Dalkıran. "From Social Capital to Social Cohesion: Syrian Refugees in Turkey and the Role of NGOs as Intermediaries." *Journal of Ethnic and Migration Studies* 48, no. 11 (August 18, 2022): 2455–72.

Princeton School
of Public and
International Affairs